

244
Mai jelenség
az ódon
lépcsőházban

A LEGRÉGIBB

PESTI HÁZ

A »legrégibb pesti ház«, a köztudat szerint, a Galamb utca és Pesti Barnabás utca sarkán álló erkélyes, egyemeletes épület. A kis palota — a pesti világi barokk építészetnek ma már úgyszólván egyetlen jelentékeny emléke — 208. születésnapját ünnepli ebben az esztendőben. Csendes jubileum, mint ahogy a régi ház is szerényen, három lépcsőfoknyira süllyedve a város mai szintje alá, kissé megkopottan lapul az épületek között. Tatarozására az Erzsébet-híd környékének rendezésével kerül majd sor.

Pest fejlődésének egyik kiindulópontja volt ez a hely. A telken, a hajdani Piac téren, a hagyomány szerint már röviddel Buda visszavétele után, 1687-ben is állott egy házacskó. Brian Móric savoyai származású kereskedő építtette, de elárverezték tőle. Proberger Jakab vásárolta meg, aki mint tábori felcser, érvágó borbély a várvívő sereggel érkezett, és letelepedése után a város egyik legtehetősebb polgára, később Pest városbírója lett. Serfőzdét nyitott és úgy mondják, az ő érdeme, hogy rászoktatta a pestieket a sörivásra. Később túladott a házacskán, melynek váltakozó tulajdonosai között a piarista szerzetesek is szerepeltek. 1755-ben báró Péterffy János, királyi ítélőtáblai ülnök vásárolta meg. Lecsákányoztatta a régi házat, és a Salzburgból hozzánk származott híres Mayerhoffer Andrással felépíttette a ma is meglévő palotát, mely a ko-

Ugye Mari, itt sem könnyű a háziasszonynak?

rabeli Pest egyik legszebb ékességének számított. A krónikák arról is tudnak, hogy a Péterffy-palota emeleti háromszobás lakása néhány napig császári vendéget is látott. Mária Terézia lakott itt, miután a jégzajlás miatt nem tudott visszajutni a budai palotába.

A palota híres tulajdonosa volt a múlt század elején Grabovszky Atanáz görög kereskedő is, akiről »Kötő utcai Grabovszky kúria« néven ismerték az épületet. A családi szájhagyomány szerint 1831-ben kereste fel a görög kalmár örököseit egy Krist Ferenc nevű borkereskedő.

— Megvenném ezt a házat. Mi az ára? — kérdezte.

A tulajdonosok megbízottja nem vette komolyan az érdeklődést:

— Drága lesz az Krist uramnak...

— Mennyibe kerül a ház? — ismételte állhatatosan Krist.

Valami olyan nagy összeget mondtak erre váratlanul, mely abban az időben komoly vagyonnak számított. A makacs vevőnek a szemé sem rebkent, kitett egy csomó bankót az asztalra:

— Holnap reggel hozom a többi! — mondta és elment.

Így lett a főúri palotából polgárház, Krist Ferenc pedig kiakasztotta az épület sarkára a cégért: »Vendégfogadó Buda Városához«.

A híres régi vendéglő helyén ma a népszerű »Száz éves« étterem működik.

És milyen a ház belülről? Mint egy kis múzeum. Az ajtó ugyan

villanycsengőre nyílik, de ha beléptél, úgy érzed, évszázadokat utazol vissza az időben. A boltíves lépcsőházat barokk szobrok őrzik, az intarziás asztalka és a fortélyos zárú páncélos láda a céhvilág mesterembereinek ügyességét dicsérik. A középső szobában parádés üvegcsillár, hatalmas kandalló, a falon színes metszetek és egy talányos freskó — a mennyezeten jókora beázás nyomai. (Itt hívjuk fel erre a házkezelőség figyelmét.) És mindenütt vázák, dísz tárgyak, karos gyertyatartók, a régi lakáskultúra értékes, hangulatos emlékei. Ma is a Krist leszármazottak laknak itt, közöttük két ükunoka: Mari és Edit, másodikos, harmadikos gimnazisták. Kedvesek, csinosak és különös élmény elnézni őket ebben a megkapó romantikájú múzeum-lakásban, amint az ősoket kiszolgáló, meghittan recsegő bútorok között nyelvtant tanulnak, a fonálinga lengésidejét számolgatják, miközben meg-megszólal egy finom hangú zenélőóra és az ablaküvegen feketetergő kopog...

Hamar esteledik, az alkony hangulata ébresztgeti a mesélőkedvet. Az Egyetemi Színpad neonfénye játékos színeket pingál a falakra, az épülő Erzsébet-híd felől hegesztőpálcák vakító kék íve villan. Új álmok születnek, új tervek válnak valóra a régi ház körül, de a zöld zsalugáteres barokk palotát, a főváros múltjának 208 esztendő tanúját szeretettel megőrzi az utókor.

Rapcsányi László

Forró tea a hideg kandalló mellett

Egy kukkantás a nagy szekrénybe...

Nádor Ilona felvételei

